

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 412/2010-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. januára 2011 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť K. K., H., zastúpenej advokátkou JUDr. K. H., K., pre namietané porušenie jej základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. K. vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť K. K. trovy konania v sume 245,88 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a osemdesiatosem centov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. K. H., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 412/2010-16 z 9. novembra 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť K. K. (ďalej len „sťažovateľka“) pre namietané porušenie jej základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 C 281/05-208 z 2. februára 2009, ktorým okresný súd určil, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti stavby – domu súpisné číslo 11, postaveného na parcele č. 3982, ako aj pozemku parcely č. 3982 – zastavané plochy a nádvoria o výmere 538 m², vedených K., zapísaných na LV č. 1095, k. ú. H. (ďalej aj „sporné nehnuteľnosti“).

V sťažnosti najskôr sťažovateľka zhrnula skutkový stav do týchto podstatných bodov:

„a) Dňa 26. 11. 1991 som uzavrela so žalobkyňou v spore kúpnu zmluvu, na základe ktorej som nadobudla 4/10 z nehnuteľnosti, zapísanej na liste vlastníctva č. 1095 kat. územia H. Dátum je uvedený v preambule zmluvy.

b) Toho istého dňa sme zmluvu podpísali. Keďže k zmluve sa museli vyjadriť naši manželia, je pod bodom V. zmluvy o tejto skutočnosti zmienka.

c) Toho istého dňa bol podaný návrh na registráciu zmluvy štátnym notárstvom podľa vtedy platného predpisu.

d) Toho istého dňa bola zmluva pod číslom R I. 1263/91 registrovaná. Z uvedeného vyplýva, že boli splnené podmienky prevodu nehnuteľnosti podľa ustanovení §§ 46 a 47 ods. 1) Obč. zákonníka: podpísaním sa zmluva stala platnou a záväznou, registráciou sa stala účinnou.

e) Dňa 11. 12. 1991 mali byť overované podpisy na zmluve, o čom svedčí jednak pečiatka na nej a jednak zápis (záznam) v overovacej knihe štátneho notárstva. Tento fakt bol rozsudkami súdov povýšený na okolnosť, na základe ktorej došlo k mylnému záveru, že v tento deň došlo k uzavretiu zmluvy a keďže po tomto dni už nenasledoval úkon podľa § 47 OZ, nenadobudla zmluva účinnosť.“

S prihliadnutím na uvedené považuje sťažovateľka záver súdov za neprijateľný. V dôvodoch proti napadnutému rozsudku uvádza, že pre žaloby o určenie vlastníckeho práva «nestačí spochybňovať dokonca prakticky treťoradé úkony, ktoré netvoría conditio sine qua non účinnosti a platnosti zmluvy. Treba pripomenúť, že v kritickom čase došlo ku zmene legislatívy, ktorá okolnosť celkom nesporne zohrala svoju úlohu: podľa nového (a teraz platného) predpisu overenie podpisov na zmluve sa nevyžaduje oproti opačnému stavu predtým. Viedlo to zrejme k neistote pracovníčky notárstva a k irelevantnému overovaniu. Navyiac súdy nijako nevyhodnotili fakt, že v kritickom čase bolo podpisovaných viac dokumentov, čo ani jedna strana nepoprela.

Žalobkyňa uvádzala špekulatívne viaceré dôvody neplatnosti zmluvy. Ani jeden sa nepreukázal, ani ten, ktorý bol súdmi nakoniec akceptovaný nemôže obstať ani pri logickej analýze krokov či motívov, ktoré k irelevantnému overovaniu podpisov viedli, ani pri „súperení“ proti sebe stojacich argumentov. Súdy účelovo precenili nikým nepopieraný fakt, že overovacia kniha je „živou knihou“. Na tom podklade by potom preambula zmluvy,

návrh na registráciu a najmä registrový spis mali byť „mŕtvymi“ - čím? artefaktmi? O nespoľahlivú pamäť zainteresovaných pri existencii nevyvrátiteľných faktov (aj početne v prevahe) sa presvedčivo oprieť nedá. Pri dôslednom skúmaní textu na zmluve, začínajúceho „Podľa knihy na overovanie...“ datovaného 11. 12. 1999 sa vôbec nedá prísť k jednoznačnému záveru, že listina bola toho dňa podpísaná. Dosvedčuje iba, že bola podpísaná „... na štátnom notárstve vlastnoručne.“ Nijako to nevyvracia, resp. nevylučuje možnosť, že bola podpísaná 26. 11. 1999. Ani za toho stavu, že existuje aj tzv. uznanie podpisu. Administratívna nedokonalosť spôsobená neznalosťou alebo inak nemôže mať za následok zbavenie vlastníctva.

Napadnutý rozsudok neobsahuje racionálnu, presvedčivú argumentáciu aj v dôsledku chýbajúcej reakcie na vyhodnotenie takých dôkazov, ako sú samotný návrh na registráciu, celý obsah registrového spisu, písomných prehlásení manželov ako súčasti zmluvy, ďalej vyhodnotenie výpovedí účastníčok i svedkov o viacerých písomných zmluvách, ktoré sa v rovnakom termíne podpisovali. Namiesto toho sa uspokojili s bezcenným potvrdením o ubytovaní v hoteli, aké možno vypýtať od hocikoho.

Rozsudok krajského súdu je v extrémnom rozpore s obsahom spisu, so zásadou voľného a komplexného hodnotenia dôkazov a teda v rozpore s princípom spravodlivosti. Kým sa totiž nepreukáže - a dosiaľ sa to nestalo - že registrový spis notárstva je evidentný podvod, je jeho rozhodnutie o registrácii zmluvy res iudicata...».

Sťažovateľka sa domnieva, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vzhľadom na to, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 8 C 281/05-208 z 2. februára 2009, ktorým okresný súd určil, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou sporných nehnuteľností.

Na základe uvedeného sťažovateľka žiada, aby ústavný súd svojím rozhodnutím vyslovil, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 porušil jej základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základné právo na súdnu

ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, aby zrušil napadnutý rozsudok a krajskému súdu prikázal zaplatiť jej náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadril predseda kolégia krajského súdu listom zo 16. februára 2010 sp. zn. Spr 10014/2010, v ktorom okrem doslovného opísania všetkých skutkových okolností vyvedených krajským súdom z vykonaného dokazovania a právnych úvah formulovaných v napadnutom rozhodnutí uviedol, že okolnosti uvádzané navrhovateľom v ústavnej sťažnosti považuje za nedôvodné a predmetnú sťažnosť navrhuje zamietnuť.

Predseda kolégia krajského súdu v podaní zo 16. februára 2010 a právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní z 9. decembra 2010 uviedli, že netrávajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Ústava samotná nedefinuje, čo je obsahom vlastníckeho práva, pretože sa odvoláva na jeho zákonný obsah, t. j. obsah ustanovený zákonom (PL. ÚS 38/95). Zákom obsahujúcim základnú právnu úpravu vlastníckeho práva je zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, ktorý v § 123 ustanovuje, že vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním. Tento obsah vlastníckeho práva rešpektuje aj ustálená judikatúra ústavného súdu (napr. II. ÚS 8/97). Súčasne má podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý, kto vlastní majetok, zaručené, že jeho vlastníctvo bude mať rovnakú právnu ochranu ako vlastníctvo iných vlastníkov. Slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v tomto čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01). Článok 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké zákonné predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené v ústave alebo v ďalších zákonoch. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené zákonmi. Funkcia práva vlastniť majetok a jeho ochrana spočíva v tom, aby sa vlastníčkovi poskytla a súčasne aj trvale garantovala právna istota, že vlastnícke právo k veci, ktoré nadobudol v súlade s platnými zákonmi, nemožno obmedziť alebo využiť bez právneho dôvodu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo

každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej právnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie kľúčový, vyžaduje sa osobitná odpoveď práve na tento argument (Georgidias c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné.

Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (II. ÚS 172/05).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo svojvoľné, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06). Základné právo na súdnu ochranu však neznamená nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00, III. ÚS 300/06).

Podstata námietok sťažovateľky spočíva v tom, že krajský súd v rozsudku sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 nesprávne určil deň uzavretia kúpnej zmluvy, v dôsledku čoho bolo sťažovateľke odňaté vlastnícke právo k podielu 4/10 k sporným nehnuteľnostiam, v čom vidí porušenie svojich základných práv a slobôd zaručených čl. 20 ods. 1 ústavy, ale aj čl. 46 ods. 1 ústavy.

Krajský súd zdôvodnil svoje skutkové a právne názory v rozsudku sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 takto:

« Predmetom konania bola žaloba o určenie vlastníckeho práva, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností v k. ú. H., domu súpisné č. 11 postaveného na parcele č. 3982, ako aj pozemku parcely č. 3982 o výmere 538 m² - zastavané plochy a nádvoria zapísané na LV č. 1095 k. ú. H. V roku 1991 sa rozhodla previesť na žalovanú časť týchto nehnuteľností, a to v podiele 4/10 k celku. Sporné bolo po celý čas zistenie, kedy došlo k uzavretiu tejto kúpnej zmluvy. Kým žalobkyňa v konaní tvrdila a aj v žalobe, že to bolo 11. 12. 1991, žalovaná tvrdila, že to bolo 26. 11. 1991. Ešte pred touto žalobou sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti zmluvy zo dňa 26. 11. 1991. Ako dôvod neplatnosti uvádzala a tvrdila, že text zmluvy podpisovala dodatočne pod nátlakom, že zmluva bola registrovaná skôr ako bola podpísaná, že žalovaná nezaplatila jej kúpnu cenu, že v zmluve nie je prejav vôle kupujúcej a tieto nedostatky robia kúpnu zmluvu neplatnou. Prvostupňový súd v rozhodnutí, ktorým zamietol tento návrh žalobkyne konštatoval, že nebolo preukázané, aby zmluva bola neplatná a krajský súd vo svojom rozhodnutí zo dňa 20. 11. 2001 pod sp. zn. 4Co 336/00 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. V dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal, že zmluva netrpí takými vadami, ktoré by spôsobili jej neplatnosť. Zároveň však poukázal, že inak je to s konaním na štátnom notárstve, ktoré porušilo ust. § 63 ods. 1 a § 64 ods. 1 zákona č. 95/1963 Zb. (bývalý notársky poriadok), keď vydalo rozhodnutie o registrácii zmluvy, hoci zmluva v čase rozhodovania vydaná nebola. Tento nedostatok sa však týkal iba konania na štátnom notárstve, nie zmluvy samotnej a nedostatky tohto konania nemožno zhojiť injektovaním nedostatkov na zmluvu, ktorá je právne v poriadku. Poukázal aj na ust. § 159 ods. 2 O. s. p. v súvislosti s § 25 notárskeho poriadku, podľa ktorého právoplatným rozhodnutím sú

viazaní účastníci, ako aj štátne orgány, v zmysle ktorých súd nekompetentne rieši nedostatky konania pred štátnym notárstvom. Rozhodnutím štátneho notárstva je viazaný.

V predchádzajúcich zrušujúcich rozhodnutiach odvolací súd poukazoval na platné znenie ust. § 134 ods. 2 OZ, v čase uzavretia zmluvy na to, že prvostupňový súd nevysvetlil svoje úvahy, ktoré viedli k vyhodnoteniu dôkazov v tom zmysle, že bola uzavretá iba jedna zmluva 26. 11. 1991, prečo konštatoval, že žalobkyňa nezvládla dôkazné bremeno, mal konkretizovať, ktoré dôkazy sa prikláňali na stranu žalobkyne a ktoré na stranu žalovanej, ak prijali záver, že zmluva bola uzavretá 26. 11. 1991, nevyhodnotil údaj, ktorý bol v rozpore s tvrdením notára, že 11. 12. 1991 došlo iba k overeniu podpisov. Správny, bežný a zaužívaný postup je taký, že notár overuje v tej chvíli, keď pred ním účastníci zmluvu podpisujú. Overovacia doložka obsahuje údaj, ktorý je v rozpore s jeho tvrdením, má dôkaznú silu, kým nie dokázaný opak, ktorý možno dokázať iba preukázaním skutočnosti rovnakej alebo ešte vyššej dôkaznej sily. Overovacia kniha je živou knihou, o čom svedčí množstvo zápisov, ktoré boli do 11. 12. 1991 vykonané.

Prvostupňový súd všetky tieto skutočnosti zisťoval, vyhodnocoval a na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že zmluva bola uzatvorená 11. 12. 1991. Súdu nemožno v tomto smere vytknúť vady v postupe vyhodnocovania jednotlivých dôkazov. Každý dôkaz z pohľadu tvrdených skutočností vyhodnotil a vysvetlil medzi nimi rozpor. Ustálil, že 26. 11. 1991 bola registrovaná neexistujúca zmluva. Jeho záver má oporu v zistenom skutkovom stave. Riadne vysvetlil, že účastníčky zmluvy zhodne tvrdili, že uzatvárali a podpisovali iba jednu zmluvu, a to v jeden deň pred štátnym notárom JUDr. D. Následne tento údaj vyhodnotil v spojení s tým zistením, že podľa tvrdení žalovanej, ak zmluvu mali podpisovať 26. 11. 1991, museli by byť dvakrát na bývalom štátnom notárstve, a to v deň podpisu zmluvy a registrácie a v deň overenia podpisov. K tomu smerovala aj odvolacia námietka žalovanej v tom zmysle, že ak na výpoveď notára nie je možné v dnešnej dobe pozeráť ako na vierohodnú vzhľadom na odstup času od uzavretia zmluvy, to isté kritérium mal zvoliť aj pre hodnotiace úsudky vo vzťahu k účastníckam konania, že si nemusia jednoznačne bez akýchkoľvek pochybností presne pamätať, či u notára boli raz alebo dvakrát. Odvolací súd túto námietku považoval za účelovú, pretože ten kto tvrdil, že zmluva bola uzavretá 26. 11. 1991, bola práve žalovaná, na okolnosti, ktoré poukazovala

presvedčivo, bez známok akýchkoľvek pochybností, pretože ich považovala za dôležité. Preto mala uniesť o tomto dôkazné bremeno.

Pretože účastníkmi zmluvy boli predkladané tvrdenia - žalobkyňou o tom, že zmluva bola podpísaná 11. 12. 1991 a žalovanou tvrdenie, že bola podpísaná 26. 11. 1991, stali sa aj od samého začiatku predmetom dokazovania a konajúci súd musel rozlíšiť tie, ktoré boli pre spor rozhodné z hľadiska hmotnoprávnej normy, ktorú mienil použiť na skutkové tvrdenia uvádzané v žalobe. Prvostupňový súd vo vzájomnom prepojení s tvrdeniami žalovanej sa týmito skutočnosťami zaoberal, vo svojom rozhodnutí ich jasne pomenoval a vyvodil správne právne závery, ktoré bral za základ pri svojom rozhodovaní aj odvolací súd. Jediný dôkaz, ktorým žalovaná vyvracala tvrdenie žalobkyne, bol dôkaz týkajúci sa registrácie zmluvy zo dňa 26. 11. 1991, pečiatky o registrácii štátnym notárstvom zo dňa 26. 11. 1991 a jej výpovede a tvrdenia, ktoré boli v zhode s jej manželom. Prvostupňový súd nepochybil, ak k zisteniu, kedy bola zmluva podpísaná a či je pravdivé tvrdenie žalovanej alebo nie, vychádzal z výpovede jej samotnej, ohľadom tvrdenia, že na štátnom notárstve boli iba raz. Výpoveď notára JUDr. V. D. riadne vyhodnotil, keď poukázal, že nevedel vysvetliť, ozrejmiť a ani bližšie si nepamätal okolnosti prípadu, prečo bolo potrebné overovať podpisy na registrovanej zmluve. V tomto smere boli vyhodnotenú zistenia súdom prvého stupňa správne. Ak by odvolacia námietka žalovanej v súvislosti s vyhodnotením jej tvrdení ohľadom účasti na štátnom notárstve mala byť dôvodná, dávaná do súvislosti s vyhodnotením výpovede notára, odvolací súd poukazuje, že zákon nepredpisuje pravidlo, ako sa má vychádzať z hodnotenia jednotlivých dôkazov. Základom hodnotenia je pravidlo logického myslenia s tým, že každé pravdivé tvrdenie by malo byť dostatočne zdôvodnené. Prvostupňový súd v tejto otázke prijal jasné závery, čo do vyhodnotenia, či už výpovede účastníčok, ale aj notára. Vyporiadal sa aj s ďalšou námietkou, ktorá bola predmetom odvolania žalovanej, a to registráciou zmluvy ako takej. Poukázal, že zistil rozpor medzi registrovým spisom a overovacou knihou, pretože registrový spis uvádzal, že sa registrovala zmluva 26. 11. 1991 a overovacia kniha uvádzala, že sa overujú podpisy na kúpnej zmluve 11. 12. 1991. Tento rozpor nevedel vysvetliť ani vypočutý štátny notár, ktorý mal byť prítomný, pričom je nelogické, aby sa overovali podpisy na zmluve, ktorá bola uzavretá skôr a registrovaná, najmä, ak sa v tom čase to nevyžadovalo...

Súd prvého stupňa prijal správny právny záver o tom, že zmluva vznikla 11. 12. 1991 a v konaní neboli predložené dôkazy na to, aby táto zmluva bola registrovaná na štátnom notárstve. Registrácia z 26. 11. 1991 svedčí o registrácii zmluvy neexistujúcej.»

Ústavný súd pripomína, že v zmysle ustanovenia § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) je povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať aj právnej stránky rozhodnutia.

Pre rozhodnutie krajského súdu (a pred ním aj okresného súdu) bol v posudzovanom konaní rozhodujúci záver, že kúpna zmluva nebola uzavretá 26. novembra 1991, ale až 11. decembra 1991, nikdy nebola registrovaná ani nikdy nedošlo k rozhodnutiu o povolení vkladu. Svoje závery všeobecné súdy podopreli zisteniami vyplývajúcimi z overovacej knihy, v ktorej je uvedené, že na kúpnej zmluve sa overovali podpisy účastníkov 11. decembra 1991, pričom poukázali na skutočnosť, že ani štátny notár prítomný pri registrácii zmluvy nevedel vysvetliť rozpor medzi dátumom registrácie zmluvy (26. november 1991) a overením podpisov na nej (11. december 1991).

Podľa názoru ústavného súdu postup všeobecných súdov pri vyhodnocovaní dôkazov vykazuje znaky arbitrárnosti a nedáva dostatočné odpovede na relevantné argumenty sťažovateľky, ktoré formulovala vo svojom odvolaní proti rozsudku okresného súdu. Ústavnému súdu sa po preskúmaní napadnutého rozsudku a konania, ktoré mu predchádzalo, javia sťažovateľkine námietky o tom, že rozsudok neobsahuje racionálnu a presvedčivú argumentáciu, ako dôvodné, pretože v ňom chýba reakcia na vyhodnotenie takých dôkazov, ako sú samotný návrh na registráciu, obsah registrového spisu alebo uzavretie dohody o pôžičke medzi účastníkmi zmluvy 26. novembra 1991.

Ústavný súd si pri skúmaní vyžiadaného spisu všimol, že o registrácii zmluvy 26. novembra 1991 svedčí okrem samotného registrového spisu aj štátnym notárstvom vedená kniha „Register pre registráciu R“, v ktorej sú chronologicky uvádzané jednotlivé zápisy registrovaných zmlúv vrátane registrácie kúpnej zmluvy z 26. novembra 1991

týkajúcej sa spornej nehnuteľnosti. Pokiaľ krajský súd v predchádzajúcich zrušujúcich rozhodnutiach týkajúcich sa vecí, ako aj v sťažnosťou napadnutom rozsudku uvádzal, že overovacia kniha je živou knihou, o čom svedčí množstvo zápisov, ktoré v nej boli do 11. decembra 1991 vykonané, súčasne opomenul, že aj „Register pre registráciu R“ vedený štátnym notárstvom mal charakter živej knihy, o čom tiež svedčí množstvo zápisov zapísaných v dňoch nasledujúcich po registrácii spornej zmluvy, teda po 26. novembri 1991. Uvedený register mali všeobecné súdy k dispozícii, o čom svedčí kópia strany týkajúca sa spornej registrácie, ktorá sa nachádza v spise okresného súdu sp. zn. 8 C/281/2005 pod č. l. 88. Ústavný súd súčasne zaregistroval, že zápis v overovacej knihe výslovne neuvádza, ktorého dňa bola podpísaná sporná kúpna zmluva, a tiež že pri záznamoch o overení podpisov nie je uvedené v kolónkach na to určených, či uvedeného dňa bola listina na štátnom notárstve podpísaná alebo či v danom prípade išlo o uznanie podpisu za vlastný.

Krajský súd v napadnutom rozsudku bez dostatočných dôvodov označil za účelovú aj odvoláciu námietku sťažovateľky, že ak na výpoveď notára nie je možné v dnešnej dobe pozerat' ako na vierohodnú vzhľadom na odstup času od uzavretia zmluvy, to isté kritérium mal zvolit' aj pre hodnotiace úsudky vo vzťahu k účastníkom konania. Pritom neprihliadol na významnú okolnosť, že zatiaľ, čo výpovede účastníkov konania ovplyvňuje ich záujem na výsledku veci, svedecká výpoveď štátneho notára by mala pri starostlivom posudzovaní zistených okolností viesť k objektívnejšiemu vyhodnoteniu skutkového stavu.

Označenie svedeckej výpovede štátneho notára krajským súdom ako nevierohodnej a nelogickej len z dôvodu časového odstupu a prípadného rozporu s niektorými tvrdeniami účastníkov nie je podľa ústavného súdu akceptovateľné. Tvrdenie štátneho notára, že účastníci zmluvy boli na štátnom notárstve dvakrát, v nadväznosti na skutočnosť, že s prípadmi dodatočného uznávania podpisov na zmluvách sa v rámci praxe štátnych notárstiev počítalo, nemožno bez ďalších dôkazov považovať za vylúčené.

Z uvedených skutočností vyplýva, že krajský súd nepostupoval pri hodnotení dôkazov podľa ust. § 132 OSP dôsledne, keď neprihliadol starostlivo na všetko, čo vyšlo za

konania najavo. Opísané zistenia ústavného súdu svedčia o rozpore rozsudku krajského súdu s obsahom spisu. Súdne konanie realizované krajským súdom v sťažovateľkinej veci tak nespĺňalo ústavné atribúty objektívnosti, čo v konečnom dôsledku viedlo k svojvôli v rozhodovacom procese.

Krajským súdom odvodené právne závery sú podľa ústavného súdu v zjavnom rozpore so skutkovými okolnosťami zistenými v konaní. Povinnosťou krajského súdu ako súdu odvolacieho bolo, aby dal jednoznačnú odpoveď na všetky podstatné námietky sťažovateľky uvedené v jej odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu. Krajský súd mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli právne prijateľné, racionálne, a tým aj spravodlivé a presvedčivé. Súčasne mal vychádzať z toho, že práve všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP), (obdobne IV. ÚS 1/02, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže pri rozhodovaní vo veci nepostupoval podľa relevantných procesných noriem (§ 132 OSP) a svoje rozhodnutie nezdôvodnil ústavne konformným spôsobom. Súčasne tým krajský súd zasiahol aj do sťažovateľkinho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, keď neposkytol jej vlastníckemu právu zákonnú ochranu a bez dostatočne preukázaných dôvodov napadnutým rozsudkom pozbavil sťažovateľku spoluvlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam spôsobom, ktorý je potrebné považovať za ústavne neudržateľný.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľky (bod 1 výroku tohto nálezu), ústavný súd v nadväznosti na to zrušil namietaný rozsudok krajského súdu sp. zn. 7 Co 82/2009 z 22. októbra 2009 a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu).

Povinnosťou krajského súdu bude odstrániť vytýkané nedostatky a rešpektovať relevantné ústavné princípy. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že akceptácia a viazanosť právnym názorom ústavného súdu nemusí znamenať, že sťažovateľka musí byť v konaní úspešná a viazanosť právnym názorom ústavného súdu nemusí jednoznačne viesť k inému rozhodnutiu, než aké bolo prijaté. Základom pre výrok tohto nálezu bolo predovšetkým zistenie arbitrárnosti hodnotenia dôkazov, nedostatočnosti odôvodnenia a ústavne nekonformného skutkového a právneho posúdenia daného prípadu.

III.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľky si podaním z 9. decembra 2010 uplatnila trovy konania v sume 245,88 € za dva úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť). Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby v zmysle § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2009 je 721,40 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v sume uplatnenej právnou zástupkyňou sťažovateľky, t. j. 245,88 €, ktorá pozostáva z odmeny podľa § 11 ods. 3 citovanej vyhlášky za dva úkony právnej služby (každý úkon v hodnote 120,23 €) a náhradu režijného paušálu podľa § 16 ods. 3 citovanej vyhlášky za tieto dva úkony v hodnote po 7,21 €. Úhradu trov právneho

zastúpenia uplatnených právnou zástupkyňou sťažovateľa za vyúčtované úkony právnych služieb vykonané v roku 2010 považuje ústavný súd za dôvodné, a preto porušovateľa základného práva zaviazal na ich zaplatenie, avšak len v rozsahu uplatnenom sťažovateľkou tak, ako to vyplýva z bodu 3 výroku nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2011